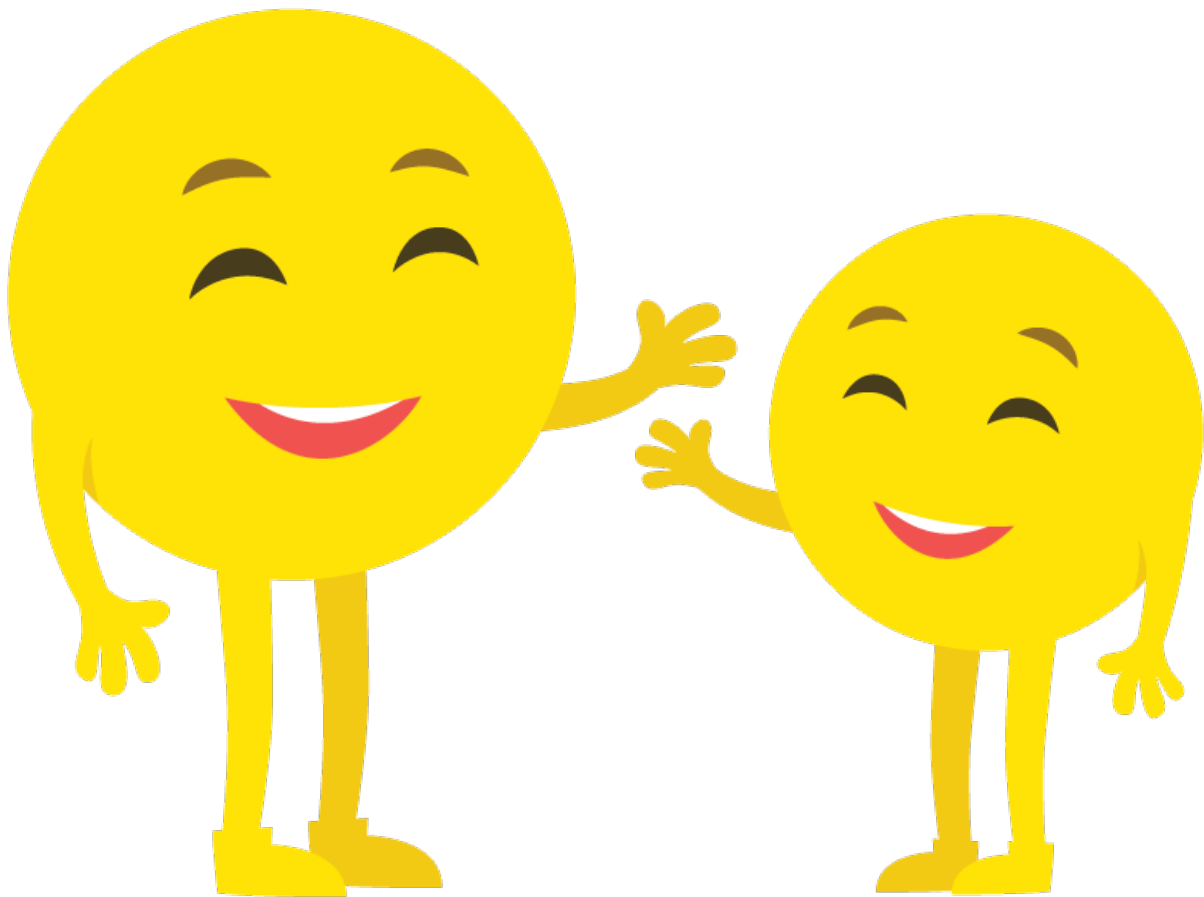

De Vreedzame School

voor nieuwkomerskinderen

Lesbrief 1

Verwelkomen

Nieuwkomerskinderen welkom heten in de groep en de school

Inleiding

We kennen allemaal het moment waarop we een ruimte binnenkomen waar we niemand kennen, zoals op een feestje, een cursus, of een gebouw waar je voor het eerst binnenstapt.

Hoe fijn is het als er op dat moment iemand naar je toe komt en je welkom heet?

Als we met deze gedachte kijken naar het verwelkomen van een nieuwkomerskind in de klas, kunt u zich voorstellen dat het voor dit kind, deze nieuwe leerling, nog belangrijker moet zijn om echt verwelkomd te worden. Nieuwkomerskinderen hebben ingrijpende, soms traumatische gebeurtenissen meegemaakt. Ze hebben familieleden verloren of moeten achterlaten in het land van herkomst en zijn nu in een onbekende, niet vertrouwd omgeving. De binnenkomst, het eerste moment, zet de toon voor het wel of niet welkom voelen. Extra belangrijk dus om hier goed aandacht aan te besteden.

Zodra de nieuwe leerling binnenkomt heet u hem in de gang welkom, bijvoorbeeld samen met een leerling uit uw groep. U begeleidt hem, eventueel samen met zijn ouders of verzorgers, naar de klas. Voor de kennismaking met de groep is het helpend dat de groep goed voorbereid is. Samen met de leerlingen kunt u verkennen wat de nieuwe leerling zal helpen om zich snel thuis te voelen in de groep. Deze lesbrief bevat een lesbeschrijving waarmee u samen met de groep de ontvangst van een nieuw kind kunt voorbereiden.

Nieuwkomerskinderen hebben vooral in de eerste periode, maar ook in mindere mate daarna, behoefte aan de directe nabijheid van de leerkracht om grip te krijgen op de dagelijkse gang van zaken in de klas.

Ontdek snel een mogelijke ingang bij nieuwe leerlingen. Slaat een leerling bijvoorbeeld aan bij voetbal? Of juist bij muziek? Deze ingangen openen letterlijk deuren naar contact met u als leerkracht, maar ook met andere kinderen. *Houd jij ook van voetballen? Ha, er zijn nog een paar jongens die dat leuk vinden in onze groep!* Juist de eerste week is cruciaal om een nieuwe leerling snel het gevoel van veiligheid te geven in de groep. Geef de eerste dagen bij elke nieuwe activiteit uitleg over het waarom ervan en model het gedrag wat u van de leerling verwacht. Andere leerlingen kunnen daarbij natuurlijk helpen. Het is bijvoorbeeld helpend als een nieuwkomerskind vanaf dag één een maatje heeft in de groep. Instrueer hiervoor een leerling of een groepje leerlingen die deze rol bij toerbeurt op zich willen nemen. Laat ze samen nadenken over wat een nieuwe leerling nodig heeft in de groep en wat hij moet weten om zich thuis te gaan voelen in de groep en op school. (Zie de les in deze lesbrief).

Ga er vanuit dat niets vanzelfsprekend is. U ziet snel genoeg of extra uitleg of hulp nodig is, of een andere leerling dit oppakt, of dat de leerling zichzelf al redt.

Het buitenspelen in de pauze kan onveilig voelen. De eerste dagen van het schooljaar, maar ook bij de komst van een nieuwe leerling is het belangrijk om in de pauze dichtbij de groep te zijn. Zorg dat u tegelijk met de leerlingen buiten bent, zodat u kunt observeren of de groep de nieuwe leerling meeneemt in het spel. Succesvolle speelervaringen in de eerste dagen geven het gevoel erbij te horen. Voorafgaand aan de pauze kunt u met de groep bespreken wat en met wie er gespeeld kan worden en waar u te vinden bent op het plein. Maak eventueel met individuele leerlingen een speelplannetje of geef aan dat u met een leerling iets gaat doen op het plein en vraag wie mee willen doen. Zo kunnen deze leerlingen in een volgende pauze zelfstandig met elkaar aan de slag. Ook de gymles en het moment dat de school uit gaat zijn momenten om dichtbij te blijven.

Nabijheid is ook essentieel wanneer er sprake is van heftige gevoelens. Deze gevoelens kunnen soms door voor de omgeving onvoorspelbare redenen opgeroepen worden. Dit heeft te

maken met de onzichtbare koffer die kinderen bij zich hebben (Coppens, L. e.a. 2019). Deze koffer vult zich bij ieder kind door elke leeftijdsfase heen met overtuigingen en verwachtingen. Bij getraumatiseerde kinderen is de koffer vooral gevuld met negatieve overtuigingen en verwachtingen. Nieuwkomerskinderen hebben voor ze bij u op school komen al veel meegemaakt. Het lastige is dat u de inhoud van de koffer niet meteen te zien krijgt. Met uw gedrag of gedrag van de groep, wordt soms een reactie opgeroepen door ervaringen die hij eerder heeft opgedaan. Gaandeweg leert u de 'triggers' kennen die bij de leerling heftige gevoelens kunnen oproepen. Spreek hier ook over met ouders/verzorgers. Geef leerlingen bij heftige emotionele reacties de kans zich even terug te trekken op een rustige plek. Zorg dat u altijd dichtbij blijft, getraumatiseerde kinderen en kinderen met hechtingsproblematiek hebben op die momenten de directe nabijheid van u nodig. Een kort contactmoment aan het begin en einde van de dag (check-in /check-out) geeft zicht op de beleving en het welbevinden van een nieuwe leerling. Evalueer af en toe met leerlingen die een paar maanden op school zijn (en met de groep) hoe ze de startweken ervaren hebben. Dit levert vaak waardevolle informatie op. Door gaandeweg een positieve relatie op te bouwen wordt de onzichtbare koffer opnieuw ingepakt met positieve overtuigingen en wordt de veerkracht van het kind vergroot. Om een positieve ontwikkeling in gang te zetten helpt het om met een onvoorwaardelijke positieve blik naar kinderen te kijken. Laat kinderen merken dat ze goed zijn zoals ze zijn en dat u er vertrouwen in heeft dat het goed komt met ze (Wolpow e.a. 2011) (2). Het boek *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen* van Leonie Coppens e.a. (2019) biedt onmisbare informatie om traumasensitief les te kunnen geven.

Voor een goede start is het ook zinvol om kennis te hebben van de achtergrond van een nieuwkomerskind. Als vluchtelingenkinderen zich niet begrepen voelen door de leerkracht, door culturele verschillen of traumatische ervaringen, kan het kind zich moeilijk aanpassen in de nieuwe schoolomgeving (Lee, 2002).

Vaak is deze informatie niet of beperkt aanwezig en zijn ouders of verzorgers (nog) niet in staat hierover te vertellen. Het is niet nodig om alle achtergrondkennis te hebben. Wel kan het helpend zijn om globaal iets te weten over het land van herkomst. Op de site van Vluchtelingenwerk vindt u factsheets die in het kort een snel overzicht geven. Daarnaast is het belangrijk te weten welke taal de leerling spreekt, wie hem ondersteunen in de thuissituatie en of hij eerder naar school is gegaan.

Tot slot is het vooral belangrijk dat u de ouders/ verzorgers en de leerling met een open houding tegemoet treedt en ze het gevoel geeft dat ze welkom zijn. En dat u daarbij de bereidheid toont om u in hun verhaal te verdiepen.

Om nieuwkomerskinderen zich snel thuis te laten voelen in uw groep is het helpend om gebruik te maken van terugkerende routines in het dagritme die zorgen voor voorspelbaarheid en veiligheid. Juist nieuwkomerskinderen, die te maken hebben gehad met traumatische gebeurtenissen, die weinig lijn in hun leven ervaren en te maken hebben met steeds veranderende leefomstandigheden, hebben baat bij terugkerende herkenbare routines. Denk voordat het schooljaar begint na over helpende routines en hoe u deze zichtbaar maakt in de klas. U kunt denken aan de volgende routines:

- **Een aanwezigheidsbord.** U kunt een aanwezigheidsbord maken waarop van ieder kind en van iedere groepsleerkracht een foto gehangen kan worden op een bord. Bij het verwelkomen van een nieuw kind in de groep wordt een foto van het kind toegevoegd aan het bord. Zorg dat de namen ook zichtbaar zijn op de foto's. Mogelijkheden hiervoor zijn: een insteekhoes voor foto's, een plank met spijkers of een waslijn met knijpers. Wanneer de kinderen 's morgens binnen komen draaien ze zelfstandig hun foto om: aanwezig. Bij het naar huis gaan draaien de kinderen hun foto weer om: afwezig. Zo is 's morgens meteen te zien wie al aanwezig is en wie niet. Als een kind afscheid neemt van de groep,

verdwijnt de foto niet, maar schuift de foto naar een aparte plek op het bord, bijvoorbeeld op een groot hart (uit het oog maar niet uit het hart!).

- **Dagritmekaarten.** Gebruik dagritmekaarten om de opbouw van de dag helder te maken aan het begin van de dag. Gebruik hierbij kaarten of foto's die voor nieuwkomerskinderen te begrijpen zijn. Neem de tijd om elk onderdeel van de dag goed toe te lichten, zeker voor kinderen die nog geen onderwijs genoten hebben is niets vanzelfsprekend. Laat ook tijdens de dag regelmatig zien wat het volgende onderdeel is. Benoem het wanneer u afwijkt van het bekende dagritme. Kijk iedere dag even terug op de dag aan de hand van de kaarten en benoem wat er goed is gegaan.
- **Rustmomenten.** Bouw rust momenten in op de dag. Van kinderen wordt de hele dag veel gevraagd, zeker als ze de taal nog niet voldoende kennen. U kunt denken aan een rustmoment tijdens het eten en drinken waarbij u eventueel rustige muziek laat horen. Ook kunt u denken aan een hoek in het lokaal waar kinderen zich even kunnen terugtrekken. Een leerkracht zorgde voor een grote winterjas in een hoek waar je als kind even helemaal in kan wegkruipen. Ook kunt u denken aan een zitzak met een kamerscherm of kasten erom heen, een tentje, een tafeltje met een doek erover heen etc. Voor sommige kinderen kan het fijn zijn dat deze plek zich buiten het lokaal bevindt en dat de deur van het lokaal altijd open is, zodat je altijd het lokaal even uit kan, maar toch dichtbij de groep blijft.
- **Prikbord van de kinderen.** Hang een prikbord op waar de kinderen hun eigen gemaakte werk op kunnen hangen. Let er op dat u het bord op de juiste hoogte hangt, zodat de kinderen er goed bij kunnen. Kinderen kunnen hun werk bij binnenkomst of aan het einde van de dag aan ouders laten zien en er iets bij vertellen. Zo kunnen kinderen hun ouders trots laten zien wat ze gemaakt hebben en ouders krijgen zicht op wat hun kind doet op school. Bovendien is het een mooi moment om de interactie tussen kind en ouders te ervaren.
- **Einde dag.** Check aan het einde van de dag, bij het afscheid, hoe de dag voor het nieuwe kind was. De duim omhoog, omlaag of er tussenin zijn bijna universele uitingen. U kunt dit ondersteunen door uw mimiek aan te passen aan de 'duim'.

Onderstaande les kunt u geven om de komst van een nieuw kind voor te bereiden met uw groep. Dit kan aan het begin van het schooljaar, maar ook door het jaar heen. Soms is er geen voorbereiding mogelijk, omdat een kind plotseling overgeplaatst wordt of, omdat de komst in een vakantie bekend wordt. Ook dan kunt u onderdelen uit deze les gebruiken om met de groep na te gaan hoe ze de nieuwe leerling kunnen helpen zich zo snel mogelijk thuis te laten voelen.

De les begint met een binnenkomer, een energizer, een ontspannen activiteit ter versterking van de groepssfeer. U kunt ook gebruik maken van een andere activiteit. De les wordt ook weer afgesloten met een afsluiter.

- (1) Coppens, L., Schneiderberg, M., Van Kregten, C. (2019) Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen. Uitgeverij SWP
- (2) Wolpov, R., Johnson, M.M., Hertel, R. & Kincaid, S. O. (2011) The heart of learning and teaching: compassion, resiliency, and academic succes.

Welkom in onze groep!

Leskern

De leerlingen maken een plan om een nieuwkomerskind te verwelkomen in hun groep en hem te helpen zich zo snel mogelijk thuis te voelen.

Materialen

- Werkblad Ons actieplan (één werkblad per groepje van vier)
- Een groot vel papier om ideeën van de leerlingen te noteren

Vorbereiding

- Lees de inleiding van deze lesbrief.
- Bedenk vanuit uw eigen ervaring een situatie waarin u zelf voor het eerst ergens kwam, hoe u zich toen voelde en wat u toen hielp om u snel op uw gemak te voelen.
- Via onderstaande link kunt u een digitale les downloaden, die u ter ondersteuning op uw digibord kunt tonen. Hiervoor heeft u een (proef-) abonnement op Prowise Presenter nodig.
https://presenter.prowise.com/share_1g4hMIP8ve0vTe-GoMRU5SdbGVI4HJvVKcZ2yKR6G6FBZu-ROGtsKMVvd2ggJzcoKE

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Een nieuwe leerling in onze groep
- ▶ Ons actieplan
- ▶ Taken verdelen
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Binnenkomer

Doe een binnenkomer, bijvoorbeeld onderstaande.

Heel voorzichtig!

Iedere leerling loopt door de ruimte met een gum op het hoofd. Ze moeten ervoor zorgen dat de gum op hun hoofd blijft liggen. Geef, als het lukt, verschillende opdrachten: draai je om, ga zitten, loop achteruit enz. Als de gum van het hoofd valt, moet de leerling blijven staan, totdat een andere leerling de gum weer op het hoofd heeft teruggelegd. Dan mag het kind weer meedoen met de opdrachten. De leerlingen moeten ervoor zorgen, dat tijdens de hulpactie de eigen gum niet op de grond valt. Als de gum toch valt, moet ook de helper blijven staan en wachten, totdat een ander de gum op het hoofd teruglegt.

▶ Wat gaan we doen en leren?

Binnenkort komt er een nieuwe leerling in onze groep. Hij heet A. Ik vertel jullie dadelijk meer over hem. We gaan met elkaar bedenken wat er nodig is om ervoor te zorgen dat A zich snel thuis voelt in onze groep en de school.

Neem de agenda door en vraag of iedereen akkoord is.

► Een nieuwe leerling in onze groep

Laat de kinderen in een kring plaatsnemen.

Geef (voor zover bekend) informatie over de nieuwe leerling.

Denk aan:

- Naam
- Land van herkomst
- Hoelang het kind al in Nederland is.
- Kort iets over de reden om het land van herkomst te verlaten.
- Iets over de woonsituatie van het kind
- Of het kind al eerder op school gezeten heeft
- In hoeverre het al Nederlands spreekt.

Laat kinderen vragen stellen en geef waar mogelijk antwoord.

Vertel over de situatie die u heeft voorbereid waarin u voor het eerst ergens in een groep binnen kwam en wat u hielp om u snel op u gemak te voelen.

Laat nu de leerlingen in tweetallen uitwisselen over een soortgelijke situatie die ze zelf hebben mee gemaakt. *Vertel elkaar waar je was en hoe je je toen voelde. Vertel ook wat jou toen hielp om je snel op je gemak (fijn) te voelen.*

Geef kort denktijd en laat de tweetallen uitwisselen met elkaar.

Vraag tot slot een paar leerlingen wat de ander hen vertelde.

Noteer op het bord of op een vel papier wat hen hielp in de nieuwe situatie.

► Ons actieplan

Maak nu van de tweetallen groepjes van vier door steeds twee tweetallen samen te voegen.

Laat de vraag zien in Presenter of schrijf de vraag op het bord:

Hoe zorgen wij ervoor dat A zich snel thuis voelt in onze groep?

The worksheet 'Ons actieplan' contains the following questions:

1. De leerlingen hoe heten we _____ welkom?
2. Hoe laten we _____ merken hoe we het doen in onze groep? (regels/ afspraken)
3. Hoe laten we _____ weten hoe de dag eruit ziet?
4. Hoe helpen we _____ in de pauzes?
5. Hoe zorgen we ervoor dat _____ de school leert kennen?

Nodig de groepjes uit hierover na te denken en laat ze de ideeën op het werkblad Ons actieplan schrijven. Op de stippelijnen schrijven ze de naam van de nieuwe leerling. Denk goed na over de volgende punten:

- De ontvangst: hoe heten we A welkom?
- Hoe laten we A merken hoe we het doen in onze groep? (regels/ afspraken)
- Hoe laten we A weten hoe de dag eruit ziet?
- Hoe helpen we A in de pauzes?
- Hoe zorgen we ervoor dat A de school leert kennen?

Laat de groepjes ongeveer 10 minuten ideeën bedenken en noteren.

Vervolgens vraagt u één van de groepjes een idee te noemen bij de eerste vraag. Noteer het

op een groot vel papier zodat ze zichtbaar blijven in de klas. *Welk groepje heeft een ander idee?* Noteer ook dat idee op de flap. Ga zo verder met de volgende vragen, waarbij u de vaart erin houdt. Wanneer leerlingen het niet zelf noemen kunt u het idee van het kiezen van een maatje voor A zelf noemen. Dit kan een groepje leerlingen zijn dat per toerbeurt (per week) het maatje is van A. Bedankt de kinderen voor alle goede ideeën.

► Taken verdelen

Laat nu de groepjes bedenken welke acties ze voor hun rekening willen nemen. Zorg dat alle acties aan bod komen en dat iedere leerling een rol krijgt.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

Vandaag hebben we een plan bedacht om A zich snel thuis te laten voelen in onze groep en in de school. Iedereen weet nu wat hij of zij kan doen. Vertel indien nodig tot slot dat A mogelijk in het begin niet veel zal praten in de groep, omdat hij onze taal nog niet kent.

► Afsluiter

Doe een afsluiter, bijvoorbeeld onderstaande.

Blaadje vangen

De kinderen staan in de kring. Houd een blaadje (A4) op uw platte hand hoog in het midden van de kring. Noem de naam van een van de kinderen en laat meteen het blaadje vallen. Dit kind moet proberen het blaadje te vangen voor het de grond raakt. Valt het op de grond, dan moet het blaadje gehalveerd worden. Laat nu het kind dat het blaadje gevangen heeft het blaadje vasthouden en de naam van een ander kind noemen. Afhankelijk van de grootte van uw groep kunt u ervoor kiezen om twee kringen te maken.

Leerkracht

- Laat de leerlingen hun acties uitvoeren, zodra de nieuwe leerling in de groep.
- Observeer hoe de leerlingen dit doen en geef ze veel opstekers (complimenten) voor de acties die ze ondernemen.
- Blijf dichtbij het nieuwe kind en observeer het non-verbale gedrag.

► Vervolgactiviteiten

► Groepsgesprek als de nieuwe leerling al op school is

Besprek met de groep aan het eind van de eerste dag hoe ze vinden dat deze dag is verlopen. Heeft iedereen gedaan wat bedacht was? Laat indien mogelijk de nieuwe leerling reageren. Herhaal dit gesprek nog een paar keer de komende weken.

► Maatjes

Besprek af en toe met de maatjes, samen met de nieuwe leerling wat helpend is. Voelt hij zich al thuis in de groep? Waar heeft hij nog een maatje bij nodig?